ČESKÝ JAZYK

7

POHODĚ

pracovní sešit pro 7. ročník ZŠ a víceletá gymnázia v souladu s RVP

- aktivizační a opakovací úlohy
- zásoba úloh na procvičování učiva
- teoretické shrnutí učiva
- příprava na přijímačky na SŠ + záznamové archy
- řešení online

Vydavatelství Taktik

JMÉNO

ŠKOLA

TŘÍDA ŠKOLNÍ ROK

• nižší obtížnost ⋮ střední obtížnost ⋮ vyšší obtížnost

ČESKÝ JAZYK V POHODĚ 7

Pracovní sešit pro 7. ročník ZŠ a víceletá gymnázia

Autoři: PhDr. Jaroslava Nováková, Ph.D., Mgr. Alena Telenská, Mgr. Kateřina Musilová, Mgr. Gabriela Hudecová, Mgr. Anita Báchorová

Garantka: PhDr. Jaroslava Nováková, Ph.D.

Lektoři: Mgr. Pavlína Pyszková, Mgr. Kamila Rozbrojová, Mgr. Hana Malíková, Mgr. Veronika Mrázková

Recenzenti: PhDr. Eliška Doležalová, Ph.D., PhDr. Martin Staněk

Jazyková korektura: Mgr. Markéta Pišková

Grafická úprava a sazba: Bc. Marek Bárta

Návrh obálky: Bc. Marek Bárta

Projektový manažer: Mgr. Michal Švantner

Produktový manažer: Ing. Valerián Stec

ISBN: 978-80-7563-609-6

2. vydání, 2023

Copyright: © Vydavatelství Taktik International, s. r. o., Praha 2020

Vyrobil a vydal: Taktik International, s. r. o., Argentinská 36, 170 00 Praha 7 (1. vydání, 2020)

Schválilo MŠMT č. j.: MSMT-27976/2022-18 dne 20. 6. 2023 k zařazení do seznamu učebnic pro základní vzdělávání jako součást ucelené řady učebnic pro vzdělávací obor Český jazyk a literatura s dobou platnosti šest let.

Všechna práva vyhrazena. Šíření či reprodukce obsahu nebo jeho částí jakýmkoliv způsobem jsou bez předchozího písemného souhlasu vydavatele zakázány.

www.etaktik.cz

OBSAH

OPAKOVÁNÍ

Opakování 2

NAUKA O VÝZNAMU SLOV

Význam slov 4
Slova jednoznačná a mnohoznačná 5
Slovo a ustálená slovní spojení: sousloví a frazémy 6
Synonyma, antonyma, homonyma 7
Citově zabarvená slova 8
Odborné názvy 8
Archaismy, historismy, neologismy 9

NAUKA O TVOŘENÍ SLOV

Slovní zásoba a způsoby jejího obohacování 10
Slovotvorba 12
Test A 15
Test B 16

TVAROSLOVÍ

Podstatná jména, přídavná jména, zájmena, číslovky 17
Podstatná jména – procvičování 20
Podstatná jména – sloh 22
Přídavná jména – procvičování 23
Přídavná jména – sloh 25
Zájmena – procvičování 26
Zájmena – sloh 28
Číslovky – procvičování 29
Číslovky – sloh 31
Slovesa 32
Slovesa – procvičování 34
Slovesa – sloh 37
Příslovce 38
Předložky, spojky, částice, citoslovce 41
Test A 42
Test B 43

SKLADBA

Druhy vět podle komunikační funkce 44
Věta jednočlenná a dvojčlenná, větný ekvivalent 45
Základní větné členy 46
Rozvíjející větné členy 48
Přístavek 51
Základní větné členy, rozvíjející větné členy, přístavek – procvičování 51
Souvětí a jeho grafické znázornění 53
Souvětí a jeho grafické znázornění – procvičování 55
Druhy vedlejších vět 57
Druhy vedlejších vět – procvičování 62
Skladba – sloh 64
Test A 65
Test B 66

PRAVOPIS

Procvičování pravopisu i/y/í/ý 67
Procvičování pravopisu i/y/í/ý – procvičování 70
Psaní předpon s-, z-, vz- 72
Psaní předpon s-, z-, vz- – procvičování 73
Psaní bě/bje, pě, vě/vje, mě/mně 74
Psaní bě/bje, pě, vě/vje, mě/mně – procvičování 75
Psaní velkých písmen ve vlastních jménech a názvech 76
Psaní velkých písmen ve vlastních jménech a názvech – procvičování 78
Test A 79
Test B 80

KOMUNIKACE A SLOH

Test A 81
Test B 82

ZÁZNAMOVÝ ARCH

Záznamový arch pro odpovědi z testů 83

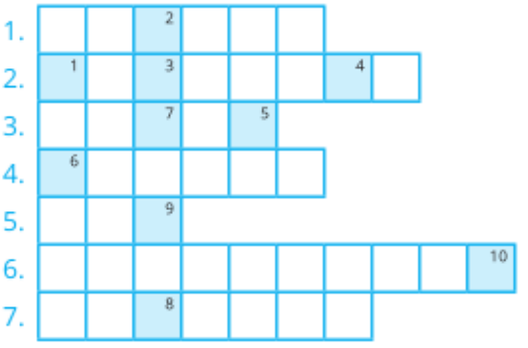
OPAKOVÁNÍ

Aktivizační úloha

1 **Vylušti křížovku, zapiš tajenku.**

1. Slovní druhy, které se skloňují nebo časují, označujeme jako...
2. Slova číselného významu označujeme jako...
3. Vzor pro skloňování přídavných jmen tvrdých.
4. Druh přísudku (*Mladost – radost.*).
5. Otázka, jíž se ptáme na příslovečné určení času.
6. Větný člen, který rozvíjí podstatné jméno.
7. Text, který nabízí něco ke koupi.

Tajenka: _____

2 **a) Doplň do textu chybějící hlásky a interpunkci.**

Od raného věku mě přitahoval bíl_ plášť. Líb_lo se mi prostředí ordinace čistota různé nástroje i dobře míněné rady doktora. Už tehdy jsem věděl že se stanu lékařem. První rok studia byl nejnáročnější bál jsem se že školu vůbec nedostuduji. **Karta se ale obrátila studium jsem dokončil a dnes stojím před sv_mi dětskými pacienty v bílém plášti a uděluji jim dobře míněné rady.**

b) Z první věty textu vypiš podstatná jména, urči u nich mluvnické kategorie a vzor.

_____

_____

c) Rozhodni, kolik vět obsahuje zvýrazněné souvětí výchozího textu.

a) 3 b) 4 c) 5 d) 6

d) Vyhledej ve výchozím textu číslovky. Zapiš je a urči jejich druh.

_____

e) Rozhodni, které tvrzení o výchozím textu není pravdivé.

a) Ve třetím větném celku je přísudek jmenný se sponou.
b) V textu není přídavné jméno ve druhém stupni.
c) Spojení *první rok studia* neobsahuje přívlastek neshodný.
d) Spojení *líbilo se mi prostředí ordinace* obsahuje předmět.

f) U podtržených sloves z bodu *a)* urči mluvnické kategorie a poté je zapiš ve tvaru infinitivu.

	osoba	číslo	způsob	čas	infinitiv
přitahoval					
bál jsem se					
uděluji					

g) Ve zvýrazněném souvětí podtrhni všechny základní skladební dvojice.

h) Vypiš z textu:

alespoň tři přívlastky shodné: _____,

příslovečné určení času: _____, **příslovečné určení způsobu:** _____,

příslovečné určení místa: _____.

Učebnice str. 4

3 **Rozhodni, které slovo do řady nepatří. Své tvrzení zdůvodni.**

a) číslovka – podmět – sloveso – příslovce
b) gramatika – stylistika – lexikologie – rusistika
c) encyklopedie – pozvánka – zpráva – dopis

4 **Doplň do textu slova ve správném tvaru. V každé větě podtrhni základní skladební dvojici.**

Eliška a Nela _____ (vydat se) na výlet do Pardubic. _____ (Rozhodnout se), že vystoupají na _____ (Zelená brána). Ze _____ (starobylá věž) se naskytnul krásný výhled na celé náměstí. Obě dívky si výlet moc _____ (užít).

5 **a)** **Doplň do textu chybějící hlásky, za řadovými číslovkami doplň tečku.**

Od 12 září máte možnost navštívit v galerii U Zvonu v___stavu **obrazů** Věry Průchové. Vernisáž se koná 12 září od 17 hodin. **Úvodní** slovo bude patřit PhDr. Rudolfu Neradov___, který představ___ **tvorbu** autorky. O hudební doprovod se postará klavír___stka Jitka Drahná.
V___stava bude otevřena **de___ě** kromě pondělí v čase od 9 do 17 hodin, a to do 30 září. Vstupné na výstavu činí 30 Kč.

b) **Rozhodni, o který slohový útvar se jedná.**

a) zpráva b) inzerát c) oznámení d) vzkaz

c) **Vyber vhodná synonymní vyjádření ke slovu *vernisáž*.**

a) setkání s autorem na výstavě
b) slavnostní otevření výstavy
c) přednáška o výtvarníkovi
d) hudební matiné

d) **Vyhledej v textu dvě zájmena a urči jejich druh.**

_____

e) **Vypiš ze druhé věty výchozího textu přísudek. Urči, o který druh přísudku se jedná.**

_____

f) **Zapiš název galerie, která výstavu pořádá. Vysvětli pravopis názvu galerie.**

_____

g) **Urči uvedené větné členy.**

v_stava **obrazů** _____ **úvodní** slovo _____

představ_ **tvorbu** _____ otevřena **de_ě** _____

h) **Vyhledej, co znamená zkratka *PhDr.* Zjisti, jak bys oslovil/a PhDr. Rudolfa Nerada.**

_____

_____

i) **Převeď větu *„Vstupné na výstavu činí 30 Kč.“* do podmiňovacího způsobu.**

_____

_____

6 **Prohlédni si obrázek a zapiš podstatná jména abstraktní a podstatná jména konkrétní, která tě při pohledu na obrázek napadnou.**

Podstatná jména abstraktní _____

_____

Podstatná jména konkrétní _____

_____

VÝZNAM SLOV

Aktivizační úloha

1 **a) Přečti si text a zapiš věcné významy zvýrazněných slov.**

GUMA _____

HODINY _____

KUFR _____

MASKA _____

KLIKA _____

b) Mohou mít slova z bodu *a)* i jiné věcné významy? Pokud ano, vysvětli je ústně.

c) Jak takovým slovům, která mají více než jeden věcný význam, říkáme? _____

2 **Vytvoř z písmen KAOLMVRENOT pět slov plnovýznamových a pět slov neplnovýznamových.**

_____

3 **Rozhodni, zda jsou uvedená tvrzení pravdivá (ANO), nebo nepravdivá (NE).**

a) Příslovce mají věcný i gramatický význam. **ANO – NE**

b) Gramatický význam označujeme také jako věcný. **ANO – NE**

c) Ohebné slovní druhy mají věcný i gramatický význam. **ANO – NE**

d) Slova neplnovýznamová mají jen lexikální význam. **ANO – NE**

4 **a) Přečti si následující text. Poznáš, o kterém zvířeti je řeč? Ústně vysvětli věcný význam tučně zvýrazněných slov.**

Pro staré Egypťany to kdysi bylo **posvátné** zvíře, pro zemědělce a mořeplavce vítaný pomocník v boji proti nenažraným hlodavcům, v Evropě je mazlíčkem, v Asii pochoutkou. Ocas pomáhá tomuto zvířeti udržovat **rovnováhu**, ale také vyjadřuje jeho **nálady**. Při rozčilení ocasem **mrská**, ale když jste v oblibě, ocas vám **ovine** o nohy.
(Tereza Vostradovská, *Řez kočkou*)

b) Urči mluvnické významy podtržených výrazů.

staré _____

mořeplavce _____

vyjadřuje _____

c) Modře v textu zakroužkuj slova, která mají pouze věcný význam, a zeleně podtrhni slova, která mají pouze mluvnický význam.

5 **Doplň tabulku.**

slovo významově nadřazené	slovo významově podřazené	slovo významově souřadné
šelma	liška	vlk
	kino	
	Jupiter	
	lípa	

Učebnice str. 8

6 **Doplň následující řady slov vždy dvěma příklady a zdůvodni svou volbu.**

a) ruka, hlava, záda, břicho, _____

b) mrkev, okurka, paprika, celer, _____

c) pepř, majoránka, chilli, bazalka, _____

d) dějepis, zeměpis, český jazyk, hudební výchova, _____

SLOVA JEDNOZNAČNÁ A MNOHOZNAČNÁ

Aktivizační úloha

1 **a) Doplň slova z nabídky ve správném tvaru do následujícího textu.**

jednoznačný, termín, metafora, mnohoznačný, lexikální, přenesený, metonymie

Slova _____ mají pouze jeden věcný (_____) význam, jedná se především o odborné výrazy (_____), vlastní jména a zvukomalebná citoslovce. Slova _____ mají jeden význam základní a další význam/y _____. Ty vznikají přenesením významu na základě vnější podobnosti (_____) a na základě vnitřní souvislosti (_____).

b) V uvedeném textu najdi alespoň tři slova jednoznačná a vypiš je.

_____

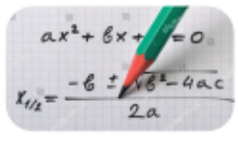

c) V uvedeném textu najdi alespoň tři slova mnohoznačná. Užij je v různých větách tak, aby byl zřejmý významový rozdíl. Jednu dvojici vět zapiš.

_____

_____

_____

2 **Barevně označ slova mnohoznačná a užij je v krátkých spojeních tak, aby byl zřetelný významový rozdíl daných slov.**

Olomouc, kohoutek, zásuvka, příslovečné určení, koleno, žbluňk, nožička, bříza bělokorá, věneček, víčko

_____

_____

_____

_____

_____

_____

3 **Doplň, zda se jedná o metaforu (MA), metonymii (ME), nebo synekdochu (S).**

Ulici pokrývala sněhová peřina. _____

Poslouchám Chinaski. _____

Vypil šampaňské. _____

Vrátil se pod rodnou střechu. _____

Vytáhni ten jazyk z boty! _____

Manšestráky by si nikdy neoblékl. _____

Snědla dva talíře polévky. _____

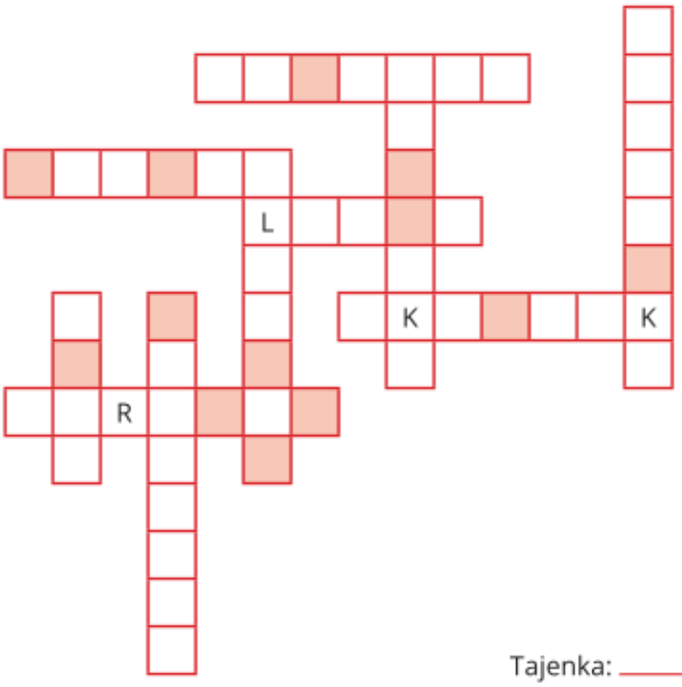
Toho Bacha se nikdy nenaučím! _____

Učebnice str. 10

SLOVNÍ ZÁSOBA A ZPŮSOBY JEJÍHO OBOHACOVÁNÍ

Aktivizační úloha

1 **Doplň do buněk vhodná slova. Písmena z barevných políček vypiš a poskládej je tak, aby vzniklo označení jednoho ze způsobů obohacování slovní zásoby.**

VODOROVNĚ
- člověk, který létá s letadlem
- moment, který trvá jen jako mžiknutí oka
- přídavné jméno odvozené od slova *koruna* (... *princ*)
- velký bezocasý primát, velmi podobný lidem, mohutnější než opice
- místo, kde se popíjí čaj

SVISLE
- předmět v laboratoři, v němž se zkoumají vzorky
- nástroj, kterým se míchá při vaření
- činnost, kterou provozuje plavec
- zkratka pro spojení *a podobně*
- přechýlený název od slova *soudce*

Tajenka: _____

2 **Rozhodni, zda jsou tvrzení o způsobu obohacování slovní zásoby pravdivá (ANO), či nikoli (NE).**

a) Slovo ***dezert*** vzniklo přejímáním z cizího jazyka. **ANO – NE**
b) Slovo ***razítko*** vzniklo přenesením slovního významu. **ANO – NE**
c) Slovo ***NATO*** vzniklo zkracováním. **ANO – NE**
d) Slovo ***maloměsto*** vzniklo skládáním. **ANO – NE**
e) Slovo ***květináč*** vzniklo odvozováním. **ANO – NE**
f) Slovo ***středník*** vzniklo vytvořením zcela nového slova (neologismu). **ANO – NE**

3 **Přiřaď k přejatému slovu jeho správný ekvivalent z nabídky.**

bezprostřední – činný – neutěšený, žalostný – neurčitý, nejasný – odpovídající, přiměřený – pilotní kabina – připravit o důvěru – vcítění – vývoz – zkrácený podpis (užívaný jako značka)

adekvátní	_____	kokpit	_____
aktivní	_____	parafa	_____
empatie	_____	zdiskreditovat	_____
export	_____	spontánní	_____
dezolátní	_____	vágní	_____

4 **Roztřiď následující slova do kategorií podle toho, jakým způsobem obohatila slovní zásobu.**

džungle, jádro (problému), průmyslová škola, baret, zvlčilý, zavlažovací systém, tenis, básnířka, mandle (v krku)

tvoření nových slov	přenášení slovního významu	spojování slov do souslovní	přejímání z cizích jazyků

Učebnice str. 22

5 **a) Vytvoř z uvedených sousloví jednoslovné označení.**

propisovací tužka _____

nákladní automobil _____

základní škola _____

panelový dům _____

spací pytel _____

b) Takto utvořená slova často nebývají (plně) spisovná. Dohledej tuto informaci v SSČ.

_____

_____

6 **Doplň větu dle nápovědy. Uveď, zda dané spojení vzniklo na základě metafory, nebo metonymie.**

Na krku nosí stříbrnou _____ . **metafora – metonymie**

Tvému hrníčku chybí _____ . **metafora – metonymie**

V dějepise jsme brali _____ . **metafora – metonymie**

Na obzoru bylo vidět horský _____ . **metafora – metonymie**

Na gymnastice jsme dělali _____ . **metafora – metonymie**

7 **Odhadni, ze kterého jazyka byla přejata uvedená slova.**

Předsálí divadla označujeme jako **foyer** [foajé]. _____

Mým nejoblíbenějším jídlem je **pizza**. _____

Ve fotbale vždy dodržuji **fair play**. _____

Opakování

8 **Přečti si následující text.**

Během prázdnin jsme se vydali na houby. Jeli jsme osobním vlakem do malé vsi a odtud jsme šli pěšky do tmavého lesa. Malý bráška se bál, že nás napadne rozzuřený medvěd, ale já jsem věděl, že zahlédneme nanejvýš veverku obecnou. **Zvíře jsme neviděli ani jedno a nenašli jsme bohužel ani žádné jedlé houby**. Zato jsme našli pár jedovatých muchomůrek. Radost nám nakonec udělal jeden hřib smrkový, který na nás čekal na kraji lesa. V bramboračce byl skutečně výborný.

a) Vypiš z textu sousloví.

_____

b) Vyhledej v textu název pokrmu. Změň jej tak, aby vznikl víceslovný název (sousloví).

_____

c) Vyhledej ve zvýrazněné části textu složeninu a vypiš ji.

_____

d) Přečti si pozorně následující poučku. Pokus se odvodit, ze kterých slov je složeno slovo *muchomůrka*.

POUČKA: Slovo „muchomůrka" se ještě v 19. století používalo ve tvaru „muchomorka", Jungmann dokonce užíval tvar „muchomor". Tento tvar slova vycházel z využití muchomůrky červené v minulosti – její klobouk a noha se používaly k likvidaci much. Houba se namočila v mléce, pocukrovala se a poté se zavěsila v chalupě. Mouchy, které mléko z houby pily, padaly omámené k zemi.

_____

PODSTATNÁ JMÉNA – PROCVIČOVÁNÍ

1 **Barevně rozliš podstatná jména konkrétní (vyznač zeleně) a abstraktní (vyznač žlutě).**

a) balík, blok, čich, diamant, harfa, hmat, inkoust, Irena, lampička, láska, let, pero, průvodčí, ředitelna, sedmikráska, smutek, tvrdohlavost, uhlí, údolí, vařečka, vina, vlak, vlna, závist, žába, žaludek

b) banán, hlad, keř, Kolín, křeček, laskavost, milost, myš, nudle, nenávist, obava, obětavost, obsah, odpor, Pavel, peníze, pocit, poctivost, počítač, problém, Richard, sluch, strom, štika, talent, tlačítko, trumpeta, tužka, učebna, vydra, výpočet, úhloměr, xylofon, závin, zebra, žal

2 **Napiš, zda je dané podstatné jméno pomnožné, hromadné či látkové.**

beton _____	Karlovy Vary _____	prázdniny _____
dobytek _____	lidstvo _____	spalničky _____
hlína _____	mouka _____	šachy _____
Hradčany _____	narozeniny _____	trní _____
kamna _____	neštovice _____	Velikonoce _____
Krkonoše _____	písek _____	vidle _____
křoví _____	plavky _____	víno _____
led _____	plíce _____	zlato _____

3 **Urči vzory podstatných jmen.**

a)	b)	c)
alchymista _____	balkon _____	jízdenka _____
anděl _____	bitva _____	klid _____
duše _____	koření _____	komín _____
jídlo _____	kůň _____	kořen _____
knihovna _____	noc _____	kufr _____
král _____	pilot _____	lenost _____
lék _____	povidla _____	letuška _____
oběd _____	pozdrav _____	minulost _____
oslík _____	ruka _____	mnich _____
podzemí _____	srdce _____	nebe _____
sen _____	šašek _____	pasažér _____
vojsko _____	tajemství _____	plátno _____
zvěd _____	vévoda _____	rozum _____
zbraň _____	vzpomínka _____	smích _____
žížala _____	zahrada _____	nepořádek _____

4 **Doplň *i/y/í/ý*.**

a) S vážnými problém_ se setkává každý z nás. V les_ch jsme mohli spatřit sov_, orl_ i žáb_. Ve štítě budov_ je erb se lv_. Na zem_ žili kdysi dinosauři. Nejraději mám buchty s povidl_. Když jsme nemocní, neměli bychom chodit do škol_. Na moři se pohupovaly koráb_. Kysané zel_ je velmi zdravé. Lodě s vesl_ jsou pomalejší než lodě s plachtam_. Zbraně pochází z dob_ Ludvíka Jagellonského. Mezi přírodní kastastrof_ paří potop_ nebo zemětřesení. Žáci se učili používat kompas_ a buzol_.

Učebnice str. 37

b) Setkali jsme se s Francouz_ i Španěl_. Navštívili jsme muzeum v Přibyslav_. Kočka běhala v zahradě za motýl_. Řešila jeho dotaz_. Odevzdej sešit svému učitel_. Obdivovali jsme antické chrám_. Procházeli jsme se mezi pyramidam_. V ZOO jsme viděli krokodýl_, antilop_ i sup_, nejvíce se mi ale líbily žiraf_. Vždycky se mi pletli los_ a sob_, i když jsou mezi nimi velké rozdíl_. Mou pozornost upoutaly sov_. Na jaře se ve městě objevili cyklisté s kol_, lidé se ps_ i děti s koloběžkam_. Pocházím z Mladé Boleslav_.

5 **U podstatných jmen urči mluvnické kategorie.**

a) za úsvitu _____ bez dcer _____
nad hlavu _____ po obědě _____
autem _____ tramvají _____
na tvrzi _____ z hlubin _____
letadlem _____ mezi stromy _____

b) okolo rybníku _____ podél domu _____
proti rozhodnutí _____ pro královnu _____
kvůli spolužákům _____ kromě bratra _____
během oslavy _____ mimo zákon _____
vůči rodičům _____ při zemi _____

6 **U podtržených podstatných jmen urči mluvnické kategorie.**

a) V divokých řekách žijí pstruzi. _____
Stromy se obalily malými kvítky. _____
Na skalách jsme pozorovali ještěrky. _____
Z pokoje se ozývaly děsivé rány. _____
Tadeáš vykřikl do ticha. _____

b) „Filipe, počkej na mě!“ _____
Ve vsi pod horami žil starý pastýř. _____
Mám ráda hru na varhany. _____
Z dáli k nám doléhal zvuk aut. _____
Hřiště bylo plné malých fotbalistů. _____

7 **Utvoř dané tvary podstatných jmen, užij je v krátkých větách.**

úloha – 7. p., č. j. _____ hráč – 7. p., č. mn. _____
rosa – 2. p., č. j. _____ kos – 1. p., č. mn. _____
ředitel – 3. p., č. j. _____ pravidlo – 7. p., č. mn. _____
hráz – 3. p., č. j. _____ atlas – 1. p., č. mn. _____
kostým – 1. p., č. mn. _____ maminka – 7. p., č. mn. _____
dům – 7. p., č. mn. _____ vrstva – 1. p., č. mn. _____
křídlo – 7. p., č. mn. _____ chyba – 1. p., č. mn. _____
hlava – 7. p., č. mn. _____ trám – 2. p., č. mn. _____

SKLADBA

DRUHY VĚT PODLE KOMUNIKAČNÍ FUNKCE

(= typy vět podle postoje mluvčího)

1. **Věty oznamovací** – sdělují informace; např. *Večer půjdeme do kina.*
2. **Věty tázací** – pomocí nich se ptáme na informace; jsou dvojího druhu:
   a) otázky zjišťovací – ptáme se, zda něco platí; odpovídáme ano/ne; např. *Půjdeš večer do kina?*
   b) otázky doplňovací – vyžadují nějaké doplnění; např. *V kolik půjdeme večer do kina?*
3. **Věty rozkazovací** – vyjadřují příkaz nebo zákaz; např. *Uvař oběd pro všechny. Nekřič!*
4. **Věty přací** – vyjadřují přání; např. *Kdybych tak mohl jít do kina!*

Věty zvolací – všechny čtyři typy vět lze pronést s citovým zaujetím, tedy s odlišnou intonací; zakončeny jsou pak v písemné podobě vykřičníkem.

VĚTA DVOJČLENNÁ A JEDNOČLENNÁ, VĚTNÝ EKVIVALENT

Věty dvojčlenné – obsahují podmět (může být nevyjádřený) a přísudek (sloveso ve tvaru činném).
Věty jednočlenné – jsou tvořeny pouze přísudkovou částí. Nejčastěji vyjadřují:
a) tělesné stavy (*Bolí mě v zádech.*),
b) duševní stavy (*Je mi smutno.*),
c) přírodní jevy (*Prší.*),
d) smyslové vjemy (*V ohni zapraskalo.*).

Větný ekvivalent – výpovědní celek neobsahuje sloveso ve tvaru určitém. Základem větných ekvivalentů může být:

podstatné jméno (*V ledničce.*),	příslovce (*Rychle!*),
přídavné jméno (*Docela hezké.*),	částice (*Ano.*),
infinitiv (*Nekouřit!*),	citoslovce (*Fuj!*).

VĚTNÉ ČLENY

Ve větě se slovo stává větným členem. Větnými členy nejsou: předložky, spojky a částice.

ZÁKLADNÍ VĚTNÉ ČLENY

= podmět a přísudek (tvoří základní skladební dvojici).

Podmět (Po)
Vyjadřuje původce děje, nositele vlastnosti. Ptáme se na něj otázkou 1. pádu (Kdo? Co?) a určitým slovesem.

Podmět může být **vyjádřený** (*Petr si půjčil knihu.*), **nevyjádřený** (*Nemám úkol.*), či **všeobecný** (*Říkali to v televizi.*).
Podmět může být **holý** (*Květina vykvetla.*), **rozvitý** (*Drobná květina vykvetla.*) či **několikanásobný** (*Už vykvetly sněženky i bledule.*).

Přísudek (Př)
Vyjadřuje, co podmět dělá, co se s ním děje, popř. jaký je.
Druhy přísudků:
a) **slovesný** – vyjádřen pouze slovesem ve tvaru určitém (*Napište úkol.*),

b) **jmenný se sponou** – tvoří ho sponové sloveso (*být, bývat, stát se, stávat se*) a jmenná část (*Ubrus na stole je krátký.*),
c) **jmenný** – je tvořen pouze jménem, sponové sloveso je vypuštěno (*Sliby chyby.*).

Přísudek může být **holý** (*Květina vykvetla.*), **rozvitý** (*Květina vykvetla na zahradě.*) či **několikanásobný** (*Řeka se rozlévá a hučí.*).

ROZVÍJEJÍCÍ VĚTNÉ ČLENY

Významově doplňují členy řídící. Mohou být holé, rozvité i několikanásobné.
Patří sem: předmět, příslovečné určení, přívlastek a doplněk.

Předmět (Pt)
Závisí na slovese či na přídavném jméně.
Ptáme se na něj pádovými otázkami kromě 1. a 5. pádu.
Předmět může být **holý** (*Petr koupil chléb.*), **rozvitý** (*Petr koupil čerstvý chléb.*) či **několikanásobný** (*Petr koupil chléb a rohlíky.*).

Příslovečné určení (PU)
Závisí na slovese, na přídavném jméně nebo na příslovci.
Ptáme se na něj otázkami: Kdy?, Odkdy?, Kde?, Kam?, Jak?, Jakým způsobem? apod.
Tyto otázky mají vždy přednost před pádovou otázkou (pak se jedná o PU, nikoliv o Pt).

Druhy příslovečného určení:
a) **PU místa (PUM)** – ptáme se na něj: Kde?, Kam?, Odkud?, Kudy? (*Putoval **lesem**.*),
b) **PU času (PUČ)** – ptáme se na něj: Kdy?, Odkdy?, Dokdy?, Jak dlouho?, Jak často? (*Odletěl **včera**.*),
c) **PU způsobu (PUZ)** – ptáme se na něj: Jak?, Jakým způsobem? (*Nejezdi **rychle**!*),
d) **PU míry** – ptáme se na něj: Jak moc?, Jak mnoho?, Kolik?, O kolik?, Do jaké míry? (*Přiblížil se **velice** rychle.*),
e) **PU příčiny** – ptáme se na něj: Proč?, Z jaké příčiny? (*Byl doma **kvůli pětce** z matematiky.*),
f) **PU účelu** – ptáme se na něj: Za jakým účelem?, S jakým cílem? (*Zpívala si **pro radost**.*),
g) **PU podmínky** – ptáme se na něj: Za jaké podmínky? (***Při nedostatku spánku** se snižuje pozornost.*),
h) **PU přípustky** – ptáme se na něj: Navzdory čemu?, I přes co?, I v jakém případě? (***Navzdory všem okolnostem** vyhrála.*).

Přívlastek (Pk)
Závisí na podstatném jméně.
Ptáme se na něj řídícím větným členem a otázkami: Jaký?, Který?, Čí?

- **Rozlišujeme Pk shodný a Pk neshodný:**
  a) **shodný** – shoduje se s řídícím podstatným jménem v pádě, čísle a rodě; např. ***cizí** pes*;
  b) **neshodný** – neshoduje se s řídícím podstatným jménem v pádě, čísle a rodě; např. *voda **z potoka***.

- **Rozlišujeme Pk těsný a Pk volný:**
  a) **těsný** – nelze ho z věty vypustit, není oddělen čárkami (*Jím zeleninu **osmaženou na másle**.*);
  b) **volný** – při vypuštění z věty se její význam nezmění, je oddělen z obou stran čárkami (*K masu přidala zeleninu, **zlehka osmaženou na másle**, a vše zalila smetanou.*).

- **Rozlišujeme Pk postupně rozvíjející a Pk několikanásobný:**
  a) **postupně rozvíjející** – řídící podstatné jméno je postupně rozvito dvěma nebo více přívlastky, které se nespojují spojkami a neoddělují se čárkami. Přívlastek nejblíže podstatnému jménu rozvíjí toto jméno, každý další přívlastek rozvíjí celý předešlý celek; např. *Byl to **mrazivý zimní** den.*

DRUHY VĚT PODLE KOMUNIKAČNÍ FUNKCE

Aktivizační úloha

1 **Doplň chybějící písmena a škrtni příklady vět, které se k danému druhu věty nehodí.**

VĚTA OZ_AM_VA_Í:	a) Běžte ven!	b) Dnes se půjdeme koupat.	c) Ať dnes neprší!
VĚTA RO_KAZ_V_CÍ:	a) Tady se zamyká!	b) Nezapomeň si koupit lístek!	c) Kdyby tak zavolal!
VĚTA P_ACÍ:	a) Kéž by mi koupil psa!	b) Sněz i zeleninu!	c) Hoří!
VĚTA T_Z_CÍ:	a) Nemám hlad.	b) Pojď už!	c) Kolik je hodin?
VĚTA _VO_ACÍ:	a) Kolik ti je?!	b) Odešel.	c) Snad mi pomohou.
O_Á_KA ZJI_Ť_VACÍ:	a) Kde bydlíš?	b) Studujete v Brně?	c) Jak se jmenuje tvůj bratr?
OT_ZK_ DOP_ŇO_ACÍ:	a) Zaplatíte dohromady?	b) Nevím.	c) Kolik stála ta sluchátka?

2 **Ke každému obrázku vytvoř věty podle zadání, využij různých komunikačních funkcí (prosba, přání, výhružka, obava apod.).**

věta tázací: _____ ?

věta přací: _____ !

věta rozkazovací: _____ !

otázka zjišťovací: _____ ?

otázka doplňovací: _____ ?

věta zvolací: _____ !

věta přací: _____ !

věta rozkazovací: _____ !

věta oznamovací: _____ .

3 **a)** **Opisně vyjádřené věty převeď podle smyslu na věty rozkazovací, oznamovací, přací a tázací.**

a) Zeptal se mě, jestli jsem o tom věděl. _____

b) Nařizujeme vám, abyste se ihned omluvili. _____

c) Oznámila mi, že musím zaplatit pokutu ve výši 1000 Kč. _____

d) Přála jsem si, aby pod vánočním stromečkem ležel nový notebook. _____

_____

b) **Následující věty vyjádři opisem.**

a) Sousední třída nepojede na výlet do skal. _____

_____

b) Dáš si kousek koláče? _____

_____

c) Kdybych měla nové kolo! _____

_____

d) Buďte konečně zticha! _____

_____

Učebnice str. 62

4 **Urči druhy vět podle jejich komunikační funkce (oznamovací = O, rozkazovací = R, tázací = T, přací = P).**

a) Vyčisti si před spaním zuby! (_)
b) Nemohl jsem usnout celou noc. (_)
c) Chtěla bych letět na Kanárské ostrovy! (_)
d) Nesmíš mu to říct. (_)
e) Ve které třídě máme dnes fyziku? (_)
f) Kde jsi koupil tu černou zubní pastu? (_)
g) Dáš si zmrzlinu? (_)
h) Kdybych tak nemusel domů už v šest hodin. (_)

VĚTA JEDNOČLENNÁ A DVOJČLENNÁ, VĚTNÝ EKVIVALENT

Aktivizační úloha

1 **Zakroužkuj v „hadovi" čtyři větné ekvivalenty a podtrhni v něm čtyři věty.**

PRÁSKOZVALOSETOZESKLEPABUMVTOMBOUCHLYDVEŘESRDCEJSEMMĚLVKALHOTÁCHTIŠEANIMUKJE TUZLODĚJ.

2 **Který slovní druh je základem následujících větných ekvivalentů? Nadepiš ho číslicí.**

Velmi dobře. Hlavní nádraží. Mňau. Vystupovat! Moniko! Zajímavé. Určitě. První místo. Na shledanou. Nekouřit! Prrrr. Můj nejlepší přítel. Uspokojivé. Stanice Pražská. Červená! Oblačno. Ne.

3 **Vyjádři následující situace větným ekvivalentem. Který slovní druh bude jejich základem?**

Bolí mě zub. _____
Jsem překvapený. _____
Přeju si, aby byli ostatní tiše. _____
Chci, aby příchozí vstoupil. _____
Chutná mi zmrzlina. _____
Nemám štěstí. _____

4 **Rozliš věty jednočlenné (zeleně) a větné ekvivalenty (modře).**

Národní třída. Vážně skvělé! Prší. Celou noc sněžilo. Nevstupovat. Zase ti kručí v břiše. Nádherný výhled! A dost. Jak ti je? Kouřilo se mu z hlavy. Fuj! Moniko! Krásné! Je ti dobře? V noci zataženo. No výborně. Děti! Zákaz vstupu na trávník! Na táboře mi bylo smutno. Mrzne? Asi. Bohužel.

5 a) **Přečti si následující text. Doplň do závorek, zda se jedná o větný ekvivalent (VE), větu jednočlennou (VJ), nebo větu dvojčlennou (VD).**

Tu se objevila liška. (___)
„Dobrý den," (___) řekla.
„Dobrý den," zdvořile odpověděl malý princ. Obrátil se, ale nic neviděl. (___)
„Jsem tady, pod jabloní...," řekl ten hlas.
„Kdo jsi?" zeptal se malý princ. „Jsi moc hezká..." (___)
„Jsem liška," řekla liška.
„Pojď si se mnou hrát," (___) navrhl jí malý princ. „Je mi tak smutno..." (___)
„Nemohu si s tebou hrát," namítla liška. Nejsem ochočena. (___)
„Ó, promiň," řekl malý princ. Chvíli přemýšlel a pak dodal:
„Co to znamená ochočit?" (___)

(Antoine de Saint-Exupéry, *Malý princ*; upraveno)

b) **Najdi v textu věty tázací. Otázku zjišťovací podtrhni modře, doplňovací zeleně.**

Učebnice str. 63

PSANÍ PŘEDPON S-, Z-, VZ-

Aktivizační úloha

1 **Spojuj vždy dvě políčka tak, aby vznikla slovesa obsahující předponu *s-*, *z-* nebo *vz-*, a zařaď ke každé skupině *a)–d)* alespoň dvě slova.**

SČÍ	ODIT	SM	SL	SBLÍ	VZPLA	LIT	ČIT
ET	ZPL	TAT	ZLEN	SPA	NOUT	VZNÉ	IVĚT
VZTY	VZKL	SBA	ÝT	SJ	ZBĚ	ÍT	LET
ŽIT	ZTU	ÍČIT	HNOUT	DNOUT	AŽIT	ST SE	VZP

a) směr dolů, z povrchu pryč _____

b) směr dohromady _____

c) změna stavu, dokončení děje _____

d) směr vzhůru _____

2 **Přiřaď k sobě slova z pravého a levého sloupce tak, aby vznikla spojení pravopisně správná.**

shlédnout	na problémy
zvolat	film v kině
stěžovat si	zbytečně práci
svolat	hurá
zhlédnout	z rozhledny dolů
ztěžovat si	schůzi sboru

3 **Do které řady slov lze doplnit pouze předpony *s-*, *s-*, *z-*, *z-*, *vz-*, *z-* přesně v tomto pořadí?**

a) _klamat, _pestřit, _hořet, _pažit, _dřevěnět

b) _bírat, _trávit, _ničit, _lomit, _planout, _černat

c) _pytovat, _vázat, _končit, _bít, _květat, _točit

d) _pojit, _jet, _pálit, _kácet, _dálit se, _blednout

e) _tratit, _koušet, _moudřet, _hnít, _nítit, _lepšit

4 **Doplň předponu *s-/z-/vz-*. Slova obsahující předponu *z-* vybarvi zeleně, políčka s předponou *s-* vybarvi žlutě a políčka s předponou *vz-* modře. Pokud lze do některého slova doplnit více předpon, vybarvi jej všemi příslušnými barvami.**

_tuhnout	_balit	_koumat	_hlédnout
_fouknout	_planout	_červenat	_kutálet se
_končit	_měknout	_pírat se	_bírat
_chopit se	_koušet	_kácet	_pomalit

5 **a) Doplň do textu slova z nabídky ve správném tvaru. Jedno slovo zůstane nevyužité.**

smazat, zmazat, správa, zpráva, směna, změna, sužovat, zužovat, sedřít, zedřít, sběh, zběh, sleva, zleva

Stěhování je velká životní _____. Babička a dědeček sledují v televizi _____. Prosím službu, aby _____ tabuli. V obchodech začaly letní _____. V šest hodin začíná noční pracovní _____. Uklouzl na skále a _____ si kůži na noze. Zemi _____ velké sucho. Tys tu písemku ale _____. Vojenský _____ se ukrýval v lesích. Za otevírací dobu zodpovídá _____ zámku. Cesta se postupně víc a víc _____. Po dlouhém pracovním dni se cítil úplně _____. _____ se k nám blížilo velké auto.

Učebnice str. 102

b) Znáš ještě další dvojice slov, která lze psát s předponou *s-* i *z-*, ale pokaždé s jiným významem? Použij je ve větách.

_____

_____

6 Doplň do textu předpony *s-/z-/vz-*.

Konečně! _koušení odzvonilo a školní rok _končil. Žáci se _hromáždili před školou a _dělovali si, kam se vydají na prázdniny. Někteří už měli i _balená zavazadla. Martin přemýšlel, jak doma _dělí špatné _právy. _tratil totiž hodinky. Přemýšlel, že _valí vinu na mladší sestru. Jenže Míšu _užovaly _palničky a pro vysvědčení si vůbec nebyla. Zdálo se, že se bude muset _chopit a _kusit se přiznat. Cestou si neustále _koušel, co řekne. Když celý _pocený dorazil domů, _jistil, že hodinky leží na okně.

PSANÍ PŘEDPON S-, Z-, VZ- – PROCVIČOVÁNÍ

1 a) Doplň do slov *s/z/vz*.

a) __pažit, __**kutálet** se z kopce, __kvělé __právy, __jezd z dálnice, nejprve __**bledl** a hned zase __červenal, __tydět se, __pláchnout vanu, __přímit se, __pravit rádio, __hrábnout výhru, milá __pomínka, letadlo __létlo a málem __**padlo**, __hudebnil známou báseň a __**bohatl**, __nešený král, __komplikovat si __tah, __**vléci** si kabát, __chopit se

b) __točit důležitý __kaz a __**vázat** ho provázkem, tričko se __**razilo**, počet __hromážděných pomalu __růstal, __kuste se __přátelit, __**bělet** vzteky, __tyčit vlajku, __fouknout zápalku, dřevo __**černalo**, atraktivní __hled, __balit si kufry, __hodit kámen ze střechy, večerní __pravodajství, __etřít usazený prach, oheň se __nítil, __cedit špagety

c) __těžovat si na šéfa, __jednat lepší podmínky, __hlédnout film v kině, letní __leva v obchodě, dlouhá noční __měna v práci, __**volat** rychlou schůzi, dodržet __lib, __vedl těžký stůl úplně sám, __tlouci zločince obuškem, __mazat se čokoládou, obličej __trhaný únavou, __**hlédnout** z rozhledny dolů, __tvrdit dohodu __tiskem ruky, __volit nového prezidenta, radostně __volat hurá, __vát sníh ze střech, dělá si, co se mu __líbí, __tropit scénu

d) __tlouci vyvýšený záhon, __vát kamarády na návštěvu, __těžovat si práci hlasitou hudbou, __**trhnout** plakát ze zdi, __**mazat** tabuli, __měna času, nespokojení vojáci __běhli z vojny, __užují mě bolesti hlavy, nechat se __vést omamnou vůní, __proštění viny, __**tratit** klíče, __chválit návrh, __pasit svět, __žírat se vinou, __**přátelit** se s dětmi, __horšil se ve škole, __lepit model letadélka, __platit dluhy, __kreslené vidění skutečnosti, __**válený** polštář

b) Tučně zvýrazněná slova z bodu *a)* rozděl do následujících kategorií.

směr z povrchu pryč, dolů	směr dohromady	změna stavu, dokončení děje

Pracovní sešit ČESKÝ JAZYK V pohodě 7

- skládá se z opakování předchozího ročníku, nauky o významu slov, nauky o tvoření slov, tvarosloví, skladby a pravopisu
- obsahuje kapitoly, ve kterých se prolíná sloh a mluvnice
- zahrnuje procvičovací kapitoly, ve kterých si žáci procvičí dané jevy na velkém množství případů
- kapitoly většinou začínají aktivizačními úlohami, které žáky zábavnou formou naladí na probíranou tematiku, a obvykle je uzavírají opakovací úlohy, ve kterých se žáci vrací i k učivu předchozích kapitol
- u úloh je vyznačena obtížnost na stupnici 1–3
- obsahuje testy, které žáky postupně připravují na přijímací zkoušky na střední školu; testy jsou doplněny záznamovými archy
- je doplněn teoretickým shrnutím učiva

Ucelená řada učebnic a pracovních sešitů Hravá čeština, Hravá literatura a Český jazyk v pohodě pro 2. stupeň ZŠ a víceletá gymnázia:

6. ročník

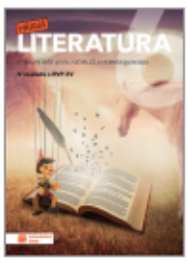
učebnice

pracovní sešit

učebnice

pracovní sešit

7. ročník

učebnice

pracovní sešit

učebnice

pracovní sešit

8. ročník

učebnice

pracovní sešit

učebnice

pracovní sešit

9. ročník

učebnice

pracovní sešit

učebnice

pracovní sešit

ISBN 978-80-7563-609-6

www.etaktik.cz